

פרשת שלח (תשפ"ב)

אלה שמות האנשים אשר שלח משה לתור את הארץ ויקרא משה להושע בן נון יהושע (י"ג, ט"ז)
פירש רש"י שרמז בשמו והתפלל עליו ה' יושיעך מעצת מרגלים. וצריך להבין הא מקודם
לכן כבר קראו משה יהושע כמו שמצינו בפרשת בשלח (י"ז, ט') ויאמר משה אל יהושע.
וברשב"ם נתעורר בזה ואמר שלא עתה קרא אותו יהושע, שהרי כבר קודם לכן נקרא יהושע.
אלא כך פירושו, הושע בן נון שאמרנו למעלה שנקרא כן בבית אביו הוא אותו שקרא משה
יהושע כשנעשה משרתו והפקידו על ביתו. וכעין זה הובא במוסף רש"י שהכל כדי להודיע
שהוא מושל בו לכנות לו שם כרצונו. אבל ברש"י כאן משמע שקרא שמו יהושע דוקא עכשיו
כדי להושיעו מעצת מרגלים. ולא מסתבר לומר שמשה קרא אותו יהושע כשהפקידו על ביתו
משום שידע שלאחר זמן יהא צריך ישועה מעצת מרגלים, דהא הקב"ה לא אמר למשה שלח
לך אנשים עד אחר שקרא אותו יהושע.

והנה, האור החיים הקשה למה חזר הכתוב לומר אלה שמות האנשים, הלא כבר אמר לעיל
בפסוק ד' ואלה שמותם, ותרץ על פי הגמרא במסכת סוטה (ל"ד, א') דאמר רבי יצחק דבר
זה מסורה מאבותינו, מרגלים על שם מעשיהם נקראו, ובא הפסוק לעורר לנו שמשמותן של
המרגלים השכיל משה מעשיהם הרעים ולזה הוצרך להתפלל על יהושע, עכ"ד. נמצא ששמו
של האדם מורה על הפנימיות ומידותיו של אדם, וכמו כן מצינו כששינה הקב"ה שמו של
אברהם אבינו בפרשת לך לך (י"ז, ה') אמר כי אב המון גוים נתתיך, כי השם מודיע מעשיו
של אדם. והנה, בגמרא בסנהדרין (ק"ז, א') אמרו כששינה הקב"ה שמה של שרי לשרה
נתרעמה אות יו"ד של שרי על השכינה ואמרה עקרתני מן הצדקת הזאת ופייסה במה
שהוסיפה ליהושע שנאמר ויקרא משה להושע בן נון יהושע.

ועתה נחזה דאם היה טעם שינוי השם מהושע ליהושע רק משום שהפקידו משה על ביתו
כמו שפירש ברשב"ם, אם כן מה תועלת יש לאות יו"ד של שרי בזה שהוסיפה ליהושע, אבל
עכשיו כשחזר משה רבינו להתפלל על יהושע שה' יושיעך מעצת מרגלים נמצא תועלת
ותפקיד בהוספת היו"ד ליהושע. וזה מה שנתבאר ברש"י שעל ידי שהוסיף יו"ד ליהושע יכול
משה להתפלל עליו ששמו מורה על ההצלה מעצת המרגלים וזהו החלות של שינוי השם
וממילא כתוב כאן ויקרא משה להושע בן נון יהושע הגם שבאמת כבר נשתנה שמו לעיל
מהטעם שהזכיר הרשב"ם. (ג.מ.)

פרשת שלח (תשפ"ב)

שלח לך אנשים (י"ג, ב')

ברש"י כתיב למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים, לפי שלקתה על עסקי דיבה שדברה באחיה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר. לכאורה תיבת שדברה באחיה מיותרות, דמי לא ידע שמשה רבינו היה אחי מרים, ומה מחדש רש"י בזה.

ויש לומר על פי מה שראיתי מקשים בשם אדמו"ר מגור בעל אמרי אמת על דברי רש"י כאן ממה שכתב רש"י בסוף פרשת יתרו על הפסוק אשר לא תגלה ערותך עליו, והרי הדברים קל וחומר, ומה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בזיונם אמרה תורה לא תנהג בהם מנהג בזיון, חברך שהוא בדמות יוצרך ומקפיד על בזיונו על אחת כמה וכמה, נמצא דכבוד האדם האדם חמור מכבוד הארץ, ולפי זה אין מקום לטעם שנתן רש"י לסמיכות הפרשיות של מרים ומרגלים, דלא היה למרגלים ללמוד ממעשה מרים והיו יכולים לומר דבאמת על צדיק כמשה רבינו יש קפידא מה שאין כן על הארץ שאין בה דעת להקפיד על בזיונה אין כאן איסור של לשון הרע. ותירץ האמרי אמת דמשה רבינו ע"ה לא היה חשוב בעיניו אפילו כעפר, כדאיתא במסכת חולין (פ"ט, א') גדול מה שנאמר במשה יותר ממה שנאמר באברהם, דאברהם אמר על עצמו ואנכי עפר ואפר, ומשה אמר ונחנו מה שהוא מדריגה פחותה מעפר, על כן לא הקפיד על בזיונו במה שאמרה מרים, וממילא אף כאן הדברים קל וחומר וצדקו דברי רש"י, דממה שהקפיד הקב"ה על בזיונו של משה רבינו אף שמשה לא הקפיד כלל דנחשב בעיני עצמו פחות מעפר ואף על פי כן לקתה מרים על עסקי דיבה, היה למרגלים ללמוד מוסר השכל מזה שלא לדבר לשון הרע על ארץ ישראל. ויש לומר דרש"י רמז כל זה במה שהאריך וכתב שדברה באחיה, דבודאי לא הקפיד משה על מה שאמרה אחותו מרים כמו שכתוב באהרן שלא הקפיד על אחיו משה שנטל גדולה כדכתיב בפרשת שמות (ד', י"ד) וראך ושמח בלבך, ואם כן היה המרגלים צריכים ללמוד מזה. (בן לאשרי)